ՓԱՐԱՆԵՐԻՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹՎԻ—1104—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—24—ՅՈՒՆԻՍ—1871

ԳԻՆՄԱՆԸ

Տարեկան գին Ֆրանսայ համար 180 գր.
» Գաւառաց » 10մէջ
Կիսամեայ Ֆրանսայ » 90 գր.
» Գաւառաց » 5մէջ
Լուսանցքին թերթի գին 50 փր.
Յամառելոյն ապրիլ մէկ անգամի համար 3 գրուշ, երկու անգամի համար 2 գրուշ, ուրկէ անգամներու համար գաւառ ամիսներուն կրկնայ։

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ԳԻՆՄԱՆԸ

Դուրս գալիք լրագրոյս ճանրոս ծախքը խմբագրութիւնս վրայ է։

Լրագրոյս վերադարձիկ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Հնոցէնին պիսակ ազգանունի, Ն. Պոլիս, Զինկիլ խան, Մասխէ գրատունները։

Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր

ՓԱՐԻԶԻ ԱՄԲՈՍԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 24 ՅՈՒՆԻՍ

ՓԱՐԻԶԻԿ

ԹՐՈՅԼԻԿ ՀՕՐԱԳԵՏԻՆ ԱՏԵՆԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շարունակութիւն տե՛ս 1103)

« Ցեւա՛ք իսկ ծնողքեան, կենոք, հասակաւ եւ ըստ իրաւի չատ տարբեր անձինք, որ Ակասնի ազնուական ընդունելաւ եւ դրեթէ վերջացեալ պաշտպանութեան համար մէկ տեղ մաղմանուած դանուեցան, յատահան դարձի մը կը նուիրէին զիրենք։

« Իսկ ե՞ տուանց որ եւ է նախապատրաստութեան ամոնց մէջ մնայ, եւ այս միայն հարցնելն ըրի։

« Կերաչխատորէ՞ք կրօնքը, ընտանիքն եւ սեփականութիւնը։—Գ. Ժիւլ Ֆաւրը պատասխանեց. «Այո՛»։

« Ակիկը ոչ լրատու, մինչեւ իսկ Գ. Լուշիոնը՝ որ ներկայ էր։

« Այս անգամ ալ գարձեալ կատանպրայի՞ դէր պիտի կատարէիր։

« Սմեն ազնուները նախատեսած էր։

« Մեծ մարդու մը քով արդէն բռած էի թէ բանակը լաւ կողմնակերպեալ չէր, եւ մեր կրնծանմանը կը դիմէինք։

« Դանատանութիւնն ուզեց որ այն մարդը մեր պաշտօնակիցը լինի։ Տարբեր կոմս, կարելի՞ է որ միայ լինիք ինձ։ (Շարժում։ Տարբ. կոմսը բացակայ էր)։

« Մի եւ նոյն ժամանակ իմ կրտակը Գ. Տուքրեւնատարին յանձնած էր։ Փարիզի խելացիները զայն հեղնեցին։

« Դերեցէ՛ք որ անոր քանի մը հատուածները կարդամ ձեզ։

« Կը խնդրեմ Աստուծմէ որ Երկրիս ապառնագոյ դժբաղդութիւնները հեռացնէ, որոց թէ ինքն եւ թէ իր կառավարութիւնն արժանի եղած են։ Եթէ բաղդը մեր դէմ դառնայ, զօրավարաց վրայ մատնութեան ամբաստանութիւններ պիտի եղեն։

« Թշնամւոյն առջեւ անկարգութիւն միայն պիտի տեսնան։ վասն զի պատարատութիւնները՝ որ կատարեալ են կըսուի, այնպէս չեն։

« Կոյսրութիւնը պիտի կրնայ այս ատենապիս մէջ, եւ մեր սիրելի Գապրիան ծանր վէրքեր պիտի կրէ։ Աստուած վրէպ զայնոյ։

« Սեղան՝ Ֆեն, Գ. Ժիւլ Ֆաւրը եւ Գ. Թիլար պաշտանակիցներս ստիպեցին ինձ որ մեր ձեռնարկութեան վրայ ունեցած կարծիքս ըսեմ։ Պատասխանեցի թէ՝ որ եւ է պատերազմական քաղաքաց՝ որ կաւելաւ կեցած զօրաւորեալ մ՝իրեն պաշտպան չունենայ, թերեւ

* Դիցուքանական սնամ մը, որ ամենքան գուշակիս կարդացութիւն ունէր, բայց իր գուշակութեանց մասը չէր հաստատ։

նամանդ ձեռքը կիյնայ թէ փարիզ իր կիրքերուն ուրիշ ամէն քաղաքներէ աւելի այս կամանին ներքեւ է, եւ ապրմիեան զօրաւորեալ չէր ցնցած, դիւցազնական խենդութիւնն մ՝ընելու համար մատնուած եղեր։ Բայց այս դիւցազնական խենդութիւնը՝ Գարպիզիոյ պատիւն ապատեր եւ ապրեալ ոչխարի սիմոմանն մատնեալ ատելու համար հարկաւոր էր։

« Կը խոստանամ թէ կը յուսայի որ Ամերիկա՝ Լանգլիի ընկերները, Անց դիա՝ Ինքիլմանը, եւ Խաղիա ալ Սոլֆէրինոն կը յիշէին։

« Զինուորական պարդեւատութիւն մ՝էր այս, բայց աստուած յարգելի, եւ տոյգան պիտի հատատակ թէ ստուգել քաղաքագիտական էր քան զայն անտարբերութիւնը՝ որոյ մէջ փակուեցան կառավարութիւնք մեր գրժբաղդութեանց առջեւ։ (Շատ լաւ)։

« Կը տեսնեմ Փարիզի պաշտպանն մէջ, պատասխանատուութիւնը վրան կատնում, պաշտանակցացս գործած ոչ ուժանէրն եւ ոչ պակասութիւններն ինձ օգնութեան չեմ կանչեր, այլ բացարձակապէս կը խնդրեմ զանանք։

« Իմ անձնականութիւնս չեմ դարաստաներ, այլ Փարիզի պաշտպան մեծ անցքը։ Կը բողոքեմ ուրիշ որ եւ է մեկնութեան դէմ, վասն զի ես բորբ կենացս մէջ հաստատուած Աստուծոյ եւ կենացս վախճանին մօտ իմ վրայ դրուած փորձերը կընդունիմ։

« Կը սիրեմ զրկանքը, վասն զի բարոյական աւելցութեան հարկաւոր կը համարիմ, եւ երբեմն մերժութեան համար կընդունիմ։ (Շատ ազէկ եւ ծափահարութիւնք)։

« Սմեն ամբաստանութիւնները ձեր առջեւ կը դնեմ։

« Ի. Ապրիլեան պատասխան դիւանագրներն, բաւեցան, իրենց մեծ բազմութեամբը միջոց կը մատակարարէին ձեզ Բրուսիացւոց դիծերը կտրել անցնելու։ Դուք չդիմացաք կամ չուզեցիք օգտուիլ քաղել անոնցմէ, այսինքն ապրիկոր դանուելաք կամ դաւաճանութիւն ըրիք։

« Ֆ. Ուրագիր չունիք, այլ օրբատ օրէնարար կերթայիք։

« Գ. Թշնամւոյ դիծերը ձեր բռած թանձրութիւնը չունէին։

« Վերջապէս Փարիզի վաճառականութիւնն ու արուեստները զօրութեան ապրիւրներ կընծայեին ձեզ, որոյմէ չդիմացաք օգտուիլ քաղելը։

« Ցեւա՛ք իսկ առաջին-դժբաղդութիւնն եղաւ Փարիզի պաշտպան հատուցանել։ Կըսէին թէ Փարիզի ամէն կազմէն պաշտպան անհնարին էր, կամ եթէ պաշտպանէր, ոտանի եւ հինգ օրէն աւելի չէր կրնար դիմանալ։ Ես իսկ չեմ յուսար որ վարձուն օրէն աւելի կրնեալ դիմանալ։ Ձեր յուսար որ չորս ամիս ու կէս պաշտպանման ատենին, ոչ թէ հակառակորդ եւ բաղմաթիւ կրնաթիւ ընելի եւ ուրիշ դիս իրրեւ մատնիչ պիտի ամբաստանէին։

« Փարիզի ամրութիւններն՝ ուրիշ թնդանոթներու, ուրիշ ռումբերու համար չինուած էին։ Ամէն բան նորէն չինել պիտի էր։ Փարիզի չարքը բարձունք կայնի՝ որը կ՝ապառնային իրենց։ Զանոնք դրաւելու համար հարիւր հազար կանանաց զօրք պէտք էր, չունէինք։ Վեց ամսուան աշխատութիւն պէտք էր, եւ 13 օր միայն ունեցանք։

« Բայց եւ այնպէս եղած չինութիւնները մեծ պատիւ կը բերեն դատանք անօրինաց զօրագիտին, որ ձեր մէջ է։ այն է Շապօ—Լոթիար զօրագլուխ։ (Ծափահարութիւնք)։

« Այն չինութիւններն հակայական դրած մ՝Եղան հարիւր հազար աշխատութեամբ։

« Քանի մը խօսք ալ ոտաստանութեան վրայ ըսեմ։

« Մեր զինուորական երկու մեծ միջոցներն էին Սիմրատարկ եւ Մէց։ Զանոնք կորուսան էինք։

« Փարիզի մէջ 200 նաւայնն թնդանօթ միայն ունէինք ընտիր ռմբաձիգներով, որք պաշարման դրածներն եղան։ (Շատ ազէկ)։

« 500 այլ եւ այլ թնդանօթ ունէինք տատեսական ռատիով։ Բայց յեռայ 2000 թնդանօթ ունեցանք 100ական հարուածով։ Այս թնդանօթներուն ընդունելութեան լրած մեծ ճիգը՝ որ յեռայ այնչափ զարմացաւ։ (Ծափահարութիւնք)։

« Փարիզի նաւատորութիւնն ուրիշներ ալ մատակարարեց մեզ։ Մինչեւ իսկ եաւէն լրաւոր թնդանօթներ չինեցաւ, եւ դեկտեմբերի մէջ ամանցմէ 100 հատ ունէինք, որք Բրուսիացւոց թնդանօթներուն զօրեղագոյն կը դիմադրեին։

« Չեմ փարեցիր ըսել թէ Փարիզ քաղաքը մեծ տեսարան եւ մեծ օրինակ մը տուաւ։ (Շատ ազէկ)։

« Ինեցեան զրաքերնիս էին 40000 ազգային պահապան զինուոր, նաւային զինուոր եւ Փարիզի չարժուն զինուորները, որոյմէ ոմանք քաջագոյն փորուեցան, բայց մնացեալները կարգապանութեան խիստ ամուր օրինակներ տուին։ 13ԴՐ եւ 14 ԴՐ զրաստանները կազմուելու վրայ էին։ վերջապէս ծովային հետեւակազօրայ 35ԴՐ եւ 42ԴՐ գունդերը կային, որոյ թիւնամարը կազմեմ մինչեւ Սմեն կռիւներուն եւ այս վերջին պատերազմի մէջ ալ լսեցիք անոնց անունը։ (Ծափահարութիւնք)։ Անոնց ըրածներին կրնաք դատել որ եթէ ամէն զօրքերը անոնց պէս պատրաստուած լինէին, զինուորական այս մեծ խնդիրն առանց դուրսէն օգնութեան կրնային լուծել։

« Ցաստիկանութեան զինուորները կային։ Հանրապետական պահապան զինուորները կային, ամենայ բնաւորեալ դէպք։ որք նոյնպէս լրենց անձնը

« Հարիւր հազար պատանի չարժուն պահապան զինուորք կային՝ ընտրեալ հազար հազարաց պատանեաց։

« Զանոնք Փարիզի տաներուն մէջ ցրուելու պարտաւորեցայ։ Այս որոտական երիտասարդներէն չատերը դժբաղդաբար վատանգաւոր մերձակցութեանց մէջ մնալու դիմեցան։ Ամենայն դիմադրութեան մէջ մնալով կրնամ ասել այս երիտասարդներէն 8000 հոգի հիւանդութիւն առած էին, որմէ կը տեսնուէր թէ Փարիզի քաղաքակրթութիւնը թատանցել էր իրենց։ (Շարժմունք)

« Ազատ հրացանաւորները կային։ Ազնիւ տանք իրենց պարտականութիւնը կատարեցին, ուրիշներն ալ աւարառութեան վարժուեցան։ Ցերջապէս մեր ազնուապետ պարտութիւններէն մաղապուր եղած զօրականք կային։ Այս ալ բարոյական խանդաղման աստիճան մ՝էր, որ ահեղի ուրիշ արդիւնք չունենար։

« Զինանք Փարիզի տաներուն մէջ ցրուելու պարտաւորեցայ։ Այս որոտական երիտասարդներէն չատերը դժբաղդաբար վատանգաւոր մերձակցութեանց մէջ մնալու դիմեցան։ Ամենայն դիմադրութեան մէջ մնալով կրնամ ասել այս երիտասարդներէն 8000 հոգի հիւանդութիւն առած էին, որմէ կը տեսնուէր թէ Փարիզի քաղաքակրթութիւնը թատանցել էր իրենց։ (Շարժմունք)

« Ազատ հրացանաւորները կային։ Ազնիւ տանք իրենց պարտականութիւնը կատարեցին, ուրիշներն ալ աւարառութեան վարժուեցան։ Ցերջապէս մեր ազնուապետ պարտութիւններէն մաղապուր եղած զօրականք կային։ Այս ալ բարոյական խանդաղման աստիճան մ՝էր, որ ահեղի ուրիշ արդիւնք չունեցաւ։

« Սիպան 17 ին Բրուսիացւոց զօրագունդերը միացան։ Փարիզի աւերջ կը հասնին։

« Երեւակայեցէք այս միջոցիս Մաք-Մահոնի բանակը որ Մարնի ձորէն հասնէր։ ապրիլին պաշտպանութեան խլնդիրը լուծուած էր։

« Բրուսիացւոց գունդերը Շամբիկեանէն գէպի Վերսայլ կը յառաջանային։

« Եւ բնդամենը 85000 մարդ ունէի։ 100000 պէտք էր Փարիզի համար։

« Որոշեցի Տիւքրօ զօրագլուխին հետ որ ճակատամարտ մը տանք։ Մեր դեռահասակ զօրականաց կէսը չիրցան Բրուսիացւոց թնդանօթին դիմանալ եւ զօրաց քաջութեան հակառակ՝ որք մինչեւ դիրքը կատարեցան, Շամբիլեանի դուռը մեզ մեր պատերուն մէջ փակեց։

« Այն ժամանակ ուրիշ շրջան մը սկսաւ, զոր դարձանցինք չարժուն պահապան զինուորները կրնեբաս, որ միշտ չարաթի տուեցաւ, եւ ապրայնն պահապան զինուորները հանդերձեցաւ, եւ զինուորեցաւ, որ երեք ամիս տեւեց։

« Թշնամին, որ 360 հազար աշխատող ունէր այն պատերազմական դիծերը չինեց՝ զոր չիրցինք բռնութեամբ մինչեւ մեր չինութիւններն ալ փարիզ քաղաքն անմատչելի կընէին։

« Բրուսիացիք իրենց դիծերը հին ձեւով չինեցին։ Սմեն հանրանեղաւ եղերքը կոպած խոշոր ծառեր չարած էին, որ դանանք անանցանելի կընէին, եւ անոնց եռուը պատնէներ գրած էին որ դանանք կը չանդիմադրեին, եւ բարձունքներուն վրայ թնդանօթներ՝ որ զանանք կը պաշտպանէին։

Այս ցուցանուած էր որ Պիսմարք վրայ կուգ ին մէջ առաջին բրլին դարձի Բրուսիացւոց ձեռքէն առնէ եւեւ չկրցինք հան թնդանոթի մը գնեսի առանց խորտակելու։

• Բրուսիայում պաշտպանողական շինութիւններն ա՛նչափ մեծ են, որոց նմանը տեսնուած չէր։ Փառք կուտամ Աստուծոյ որ առանց դրդուելու գէմ կեցայ այն անձանց՝ որք դիս յառաջ քաշելու կը մղէին։ Եթէ զօրքերն առաջին գիծէն անպէս տանէի, հոն կը ջնջուէին։ Իմ միտիս մտաւ թիւնա է, որ չատ ընտանիքներ այս դժբաղդութենէն ազատ պահեցի։ Ցիշեցէք տալուստամբաց ճիզերը։ գնդերը ցուցին ձեզ թէ վէրաստը պահպանող պաշտպանողական դիրքերն ի՞նչ կօրս թիւն ունէին։

Հեռ-նալ Բոռ-ռ

Լիպերթէ լսապիրը կըսէ թէ գ. Թիէր՝ նոր տուրքերը դիմուսրալէս դեղաս թեան Նիւմոց վրայ պիտի բնաւորէ, այն է տան կառքերու, մրցման ձիերու, եւ ոսկեղէն ու արծաթեղէն կահերու վրայ։

Զինասանի Պոքանեկ անուն քաղաքը ապրիլ 11 ին օրը ապրատիերի երկրաշարժով մը հիմնայոտակ եղաւ, եւ 2300 հոգի վրատակաց ներքեւ թաղուեցան։

Մարքի մէջ Լօյմն Պատնիացի ըսպաննուելով, Յոյանիոյ կառաւարութիւնն երկու պատերազմական ցրգասթեն դրկեց հատուցում պահանջելու։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտոն 3 յուլիս։

Անգլիոյ դեսպանաց մէջ հնաւեալ փոփոխութիւններն եղան։

Վիէննայի դեսպան Լորտ Պրումֆիլտ պաշտօնէ քաշուելով, Սեղբատուրիի դեսպան Սըր Ա. Պիրանան անոր տեղ անցաւ։ Պէրլինի դեսպան Լորտ Լոֆթիւս Բեդրոպուրիի, եւ Պ. Օտօ Ռըսըլ ալ Պէրլինի դեսպան անուանեցան։

Շաբաթի օրը Նրլանտայի Հիւրիան քաղաքին մէջ Ալանժեան բողոքականները խաղութիւն հանելով քանի մը աւերումներ ըրին կաթոլիկաց եկեղեցիներուն մէջ։ բայց ոստիկանութիւնը բարեկարգութիւնը վերահաստատեց։

Փարիզ 4 յուլիս։

Փորիզի մէջ ընտրութիւնց արդիւնքն եղաւ ասոն եւ վեց չափաւոր հանրապետականներ են, ի թաց ասեալ ասանի չորս ազատամիտ պահպանողականներ։ Միաբանական եւ իշխանական ընտրիչներն ամեն սեղ յաղթեցան, մինչեւ անգամ Ալեւմանան գաւառաց մէջ։

Ամերիկայէն նկած վերջին լուրերուն նայելով, այս տարի բամպակի բերքը հարիւրին 25 արկաս է անցեալ տարուան վրայ։

Վաշինգ 3 յուլիս։

Եգիպտական կառավարութեան եւ Դարգոյոյ ընդհանուր Հիւպատոսին վեճ մը ծագեցաւ՝ տեղւոյն ոստիկանութեան ձերաց Գարգոյոյ հպատակի մը բանտարկութեան պատճառաւ։ եւ Հիւպատոսը գոհացուցիչ հատուցում պահանջեց։ Գործը կարգադրելու ճամբու մէջ է։

Պէրլին 3 յուլիս։

Կը հաւատան թէ Պիսմարկ կայսրը տիանգ է։

Հռոմ 3 յուլիս։

Թագաւորը գնդապետական կոչումը առաւ։

Բազմաթիւ ուղերձներ եկան հոս, խաղիոյ կառաւարչ միութեան հարուրամեակցութիւն կը յայտնեն թագորին։

Վիէննա 4 յուլիս։

Արշիդուքսերն ու եպիսկոպոսներն ալ մեկ անգամ ներկայ պիտի գտնուին հանդիսաւոր խորհրդարանին, որպէս զի կառավարութեան պաշտօնէից ուժ տան։

Բուդապէշի երկաթուղեաց բաժինք 71
Ամբ. 122,65։

Լիվերբուլ 5 յուլիս
Բամբակ, Մ. Ն. Ց. Ցլ։
Գահուած 15000 հակ։
Գիները կը բարձրին։
Եգիպտացորեն կը բարձրի։ գիները վեր։
Գարի Դանուբ 28/6։
Աֆիոն անպղծապէս բարձրաց,
Մոնէր 45մ։
Բարդ չարունակ կուգուի։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՈՒՍԻ
ԿԱՅԱՄԸ ՈՒՄՈՒՍՏԻՑԷ

23 յունիս չորեքշաբթի իրիկուն	52 33
24 հինգշաբթի առաւօտ	
բարձրեցաւ	52 28
կէս օր	52 31

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոյսերակոն հրամանաւ՝

Հասարակային շինութեանց պաշտօնեայ Բիւշաի փաշան դատաստանական գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ փոխանակ Լատհէմ Ֆիսայլին, եւ Լատհէմ փաշան ալ հասարակային շինութեանց պաշտօնեայ անուանեցաւ։

Մայրաքաղաքիս Աստուած—Հանդարական դեսպան Պորտն, Բրօքէշ—Ամէնն՝ երեքշաբթի օրը վեհ. Սուլթանին ներկայանալէ ետեւ՝ վարձայ չոգենաւով մեկնեցաւ մայրաքաղաքիս Վիէննա։

Պարսից Շահին նոր դեսպան Հասան Ալի խան երէկ պատիւ ունեցաւ Ցգուտ Սուլթանին ներկայանալու եւ իր դեսպանութեան վկայագիրը մատուցանելու։ Անկից ալ Ռ. Դուռն երթալով արտաքին գործոց առժամեակայ պաշտօնեայ Սերգէր Լիֆենոիին տեսնելու ելաւ։

Լա Թիւրքի լրագրին մէջ կը կարդանք թէ Ռումիոյ կարգն ապամանդեայ ծանրագին մասնի մը զրկած է խօրասանեան Յովհաննէս Էֆէնտիին՝ որ Ինչպէս յայտնի է՝ Օսմանեան ակադեմիոյ պատասխանատու էր։ Ն. դիւանապետութեան։

Մայրաքաղաքիս քաղաքագիտութիւնը խանութներու Օտարազգիներուն յատկացեալ պատուէր տուաւ որ խանութներու մէջ տեղեկագիր անձանց բարոյականին վրայ լաւ տեղեկութիւն տուսնան եւ պէտք եղած երաշխաւորութիւնն առնուն։ Ինչպէս դի այս հետեւ խանի մը մէջ կգտնուի կամ ոչանութիւն պատահած ժամանակ Օտարազգին պատասխանատու պիտի բրնուի։

Պանայէն լուր կուգան թէ Բրիւսա քաղաքին մէջ Օսմանեան նոր երկաթուղեաց գործակատարներու փոխանութեան պատճառաւ խռովութիւն ծագելով, դրդռելով ամբոխ մը երկաթուղիին գրասենեակները՝ քանդեց, եւ բոլոր գործակալք Աստուծոյ հոգը փախան։ Երկու Գերմանացի ճարտարապետք ազատեցան, եւ իւրիմ տեսուչն ու աներձակին ալ վիրաւորեցան։

Պանդուքայի Միւթէսարիֆը զօրք զրկելով խռովութիւնը հանգարտեցուցաւ։

Թէքիրտաղէն հեռաւեալը կը գրեն մեզ յունիս 13 թուով։

• Քաղաքս Ադրիանուպոլիս ատենոյ ճամբուն վրայ սնցեալներն հարիւրապետ մը սպաննուած էր։ Այս դէպքին վրայ կուզեմ քանի մը տեղեկութիւններ հաղորդել Ձեր Մեծապատուութեան։

• Հարիւրապետը՝ քանի մը զինուորներով քաղաքէս քանի մը ժամ դէպի հիւսիս չինուելու վրայ եղող Շօսէի ճամբան գնացեր էր։ Զորս օր վերջը դիակը գտնուեցաւ, եւ անօրէն էր թէ թոյնով թէ այլ բանով մը մեռուած էր։ Հարիւրապետս իսրահիմ աղան գնաց, տեսաւ եւ հրամայեց որ թաղեն։ եւ առանց իրենց ալարողութիւնը կատարելու՝ տնդամ ոչ թաղիչին եկամուտ տեղը։ Հարիւրապետին կինն այս լուրը կատարեալ թեան դիմեց, խնդրեց, պահանջեց որ իր ալրը քաղաք բերուի, քննուի թէ ի՞նչ մահով մեռած է, եւ ուրարդոր թիւնն ալ կատարուի։ Երբ մարդիկ չ'լսեցան, կինը կ. Պոլիս գնաց, ուր եղած տեղերը բողոքեց։ անմիջապէս հաղորդուեցաւ իսրահիմ աղային հրաման եկաւ որ Գ՚ժիս երթայ ու գնայ։ Այդի գոտ, 8 օր առաջ կ. Պոլսէն յատուկ ոստ գործին համար Միալոյ մը, բժիշկ մը։ եւ երկու Միւֆէթիշ եկան քաղաքս։ եւ հարիւրապետին թաղուած տեղն երթալով հանեցին գերեզմանէն, լուացին եւ ուղեցը նոսա։ թաքն ու երիկամունները առնելով մարմինը վերստին թաղեցին։ եւ ընդերքն ալ կ. Պոլիս բժշկապետ դպրոցը ղրկեցին։ որպէս զի քննութիւն ցուցանեն։ գործն ի՞նչ վախճան կառնու։

• Յորենին գինն է 26—27։ Դարի 11½—13։ Աստուտն այնքան ապիկ չէ։ Անկուշտ կալէն վերջը յայտնի կը լինի։

• Յունիսի օրը քաղաքիս ստեւելեան կողմն եկած կարկուտսխատան անձրեւէն այգիներուն վնաս եղաւ կ'ըսեն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը լսենք թէ Պրուսայէն եւ դարձեալ Սրբ. Սմբատոս վարդապետն երեքշաբթի օրը վարչութեան ներկայանալով յանդիմանութիւն լսել է իր պաշտօնն ըստ արժանոյն կատարած չլինելուն, կոչնակալ ընթացք ըրնելուն, եւ իր անմոռնոտ բոսքերով անկարգութիւնը քաջալերելուն համար։ որով գործը ապդոյին կերպարանքն խակ ենթերով անձնականի փոխուած եւ կառավարութեան տալիս։ եղած է։

Կը յուսանք որ վարչութիւնն այս ինդիրը ժամ յառաջ լուծելու եւ ապագայ օրերի անանգրութեանց առաջն առնելու համար տրժան եղածն անյապաղ ի գործ կը դնէ։

Ռուսաստան 1871 յունիս 21

• • • խմբագրատեղեաց Մասիս պատուական լրագրոյ։

Կրանքը անձնական չահախնդրութեան մը խաղալիկ է եղած տգէտներու ձեռաց։ բայց բոլոր դիտաւն եւ խոհական անձինք իսպառ կ'վանեն կատեն ու կ'մերժեն այդ պիսի եղելութիւն գործ մը։

Երկու Աշխատանական Հայեր՝ տասնեվեցի տարիի մը գործ ունենալով, երբ չեն հոմանձայնիր, եւ երբ պարտատէրը ընդդիմութիւն կ'ընէ, առնելիքին տէրը կատարեալ խոհական եղելութեան բոլոր նախնական քայլերը առնելէ ետքն, կ'պարտաւորի կատարելութեան դիմել։ ուր ամբողջ պարտքը պարտատիրոջ վրայ տրդտալէս կը վճռուի (իրամ կ'ըլլայ)։ Պարտատէրը կերպ կերպ խարդախութիւններ կ'մտածէ բանտին մէջ։ երբ ամենուն ալ ունայնութիւնը կ'տեսնայ իր եղբայրը՝ որ նոյնպէս Աշխատանական մ'է եւ համախոհ իրեն, երկուքը մէկէն Լուսաւորչականութեան կ'դիմեն։ Յեղուս փոխ—Աւագնորդ Արք. Մատթէոս վարդապետը կ'պատասխանէ, թէ տակը չ'տուած չ'կրնար ազատել։ թէ թող առաջ գտած տեսնայ։ գործը լմնցունէ, եւ ապա կուգէ Լուսաւորչական կ'ըլլայ։ կուգէ Աշխատանական կ'մնայ։ Ինչպիսի ազատութիւն։ Այս։ գողերի էֆենտիական պատկառելի անձին այդպատասխանը։ փոսն դի պահանջ ունեցողին տակը ներքեւ ատար ուրանալու համար։ կրոնափոխութեան դիմել մը։ ուրեք։ ինչ բարի յատկութիւններ ալ որ ունենայ։ վատ է։ վատն դի այնպիսի մէկու մը ուսմանը կրօնքը բանի մը տեղ համարուած չէլլար։ Ազատ է ուրեմն մարդ իւր ուզած կրօնքը իր համոզման ու խղճին համեմատ դաւանիլ։ բայց այսպիսի պարտք աներու տակ ընկ տանեական չահախնդրութեան կրօնափոխութեան դիմելը՝ իսկապէս եպերելի դործ մ'է։

• • • Խմբագիր։ Հաճեցէք ներկայս Ձեր բազմարդիւն Մասիս պատուական թերթին մէկ անկիւնը մէջ դնուելէ հանդերձ Ձեր խորհրդածութեամբը՝ օրդ համար կանխաւ մեր շնորհակալութիւնը կ'մատուցանենք։

• • •

Ա Ի Փ Ի Ն Ջ

Փունջ՝ որ Պրուսայի հանդուցեալ ատաջնորդ Բարթողիմէոս եպիսկոպոսէն ձեռնեցաւ Սիմոնական մը, կամ լաւ եւս է ըսել՝ անոր գերեզմանին վրայ յարութիւնն պատգամներ ստուգող Դեղէնամ մ'է, Պատարիարքական փոխանորդ Տ. Յովհաննէս քահանայի գէմ բան մ'ըսածներուս համար, ըստ որում զրպարտութեան ալ լսել մ'է, իր Դեղէնամ հարստութեան յենած՝ ըսած էր իր 674 թուով թէ՝ Եսայեան՝ իր վերադարձի նստակարգը Տ. Մկրտեան հոր հետ ոգիով կատարեր է Պատրիարքարանի մէջ։ եւ թէ՝ Լալրուեանի վերադարձը հրամայող թէ՝ այլ Պատրիարքական գիր մը խմբագրեր է Տ. Մկրտեան եւ ստորագրելու համար Որբազան Պատրիարք հոր գրեր, ոսկայն ընդունելու թիւն չ'գրանելով պատուեր է Նորին Որբազնութեան կողմէն եւ այլն։

Փունջի այս ցնորամտութիւնները՝ սուտեր չէին։ այլ թշնամանք։ վասն զի սուտ՝ երբ սատ կամ իրը խոսք մը ոսկի ընել տալու համար անոր գիր կամ շատ հաւանական թեան կերպարանք տալու այլ բաներ։ հարստութիւն պէտք է։ որ փունջի կարողութենէն վեր է։ եւ եթէ չընել ալ փորձէ։ ինչպէս շատ անգամ՝ կը խոյանաւորի նախընթաց չարիքներուն մրոտած էջերը չարիքներ ընդելով։

Փունջ հաղիւ իր այս ամբաստանան մարդասէրութեանց վրայ ուրախացած՝ Մկրտեանի մէկ նամակը եւրաս յանկարծ՝ ի լոյս։ յորում Պ. Հ. Ս. Սլաճանեանի արժէքը կլուսաւորուած ըլլալէ զատ՝ հարցում մ'ալ կար։ որ պիտի՝ Հայկարան գաստատուսարով հոգեկարանութեան մէջ ունեցած ձախող գիտութիւնը կը դատապարտէր։ զոր թերեւս կարդալով Պ. Սլաճանեան կը հրաժարանաք՝ իրը թէ կարեւորութիւն տրուած ըլլար իրեն եւ իր թերթին պարբանակութեանց։

Շատ հաւանական է որ Տ. Մկրտեան ուրիշ նպատակ մ'ունեցած ըլլայ։ Բոյն նամակը հրատարակել տալով՝ եթէ ոչ՝ զրուցեալ ժողովուրդը որ փունջ կարդալով ժամանակ չըլլան։

Բայց որքան դի մեր փոքր Աբգարը՝ որ հայկաբանութեան չափ տարուբանութեան մէջ ալ ձախորդ է։ Տ. Մկրտեանի քննադատութեան եւ հարցման միանգամայն պատասխանած ըլլայ։ իր 675 թուով կը հարցնէ անոր։ կը խնդրեն Մկրտեանէն որ մեզի ըսէ թէ՝ պատրաստ է որ քահանայ մը՝ Պատրիարքական փոխանորդ մը՝ յանձնարարի տեսնելու։ եւ մինչեւ իսկ դատաստանական խորհրդոյ նստելու հրաւիրած առեն։

Արդ՝ եթէ հարցումը պատասխան է հարցման, թող հանի տրեանն փունջ։

[հեռաւեալ հարցումներու՝ պատասխան ընդունիլ էր հարցմանց։

Ա.—ՋԻՆ. Երբ փոնդ՝ իբր հայկական դատաստան մը՝ Տ. Մկրտչեանի սիկաւին կրակ կ'ուտայ գիշերական տարտարոսներ, ինչո՞ւ ուրիշն Տ. Մկրտչեան իր սիկառը անկէ՝ վառելով ու ծխելով փոնդի հաղորդութեան տարտարոսներ չ'քաշուիլ։

ԵՐԻՏԱՍ. Պատրիարքս կան փոխանորդի մը ըսել թէ, (որուն չմոլորը Ապր. որ եւ է անհատ մը կուսակցութեան մասնակ.) դրամ դատական օրինաց կոչէ զմեզ Բ. Դուռը։ Եւայլն։ [Եթէ սիպաութեան նշան եւ փախստի ճանապարհ չէ՝ ուրեմն ի՞նչ է։

ԵՐԻՏԱՍ. Մերոյ ամենցաւոր վարմապետը, որոյ յարչարանաց ճառն յաւուրս ընթերցման՝ ի կուսանաց վանս . . . ուելի ոչ էր բրած չէլլո՞ր, եթէ Հայ դրամատութեան պատիւը միրաղոյ փոնդը Մոնչ ընէ, որով թէ յանուն Ազգանուանի ոդրոյ ըրած հանգանակութիւնը մարելու ժամանակ կանենայ եւ թէ Հայ դրչաց զինչքը նշուակելու տեղի չտայ։

ՎԷՐՋԻՆ. Հնարաւոր թիւնը կը որդիցնէ թէ՝ խոսքը բուռերի կը շինուի, բայց ինչո՞ւ փոնդի մէջ տեսնուած չատ մը բառեր՝ խոսք չեն եւ խնամ չունին։ ՅՈՒՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՄՈՎԵՍԿՈՅ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԱՆ ՄԸԴԻՄ

Փարկեւանի ժողովին՝ ի վերջ, որուն Հայք բարեբաղդաբար չը կամեցան մասնակցիլ 14 ամիսոյ դարձը անցած են, եւ այն 1400 ամեայ չրջանին մէջ՝ յանական մոլեռեռութիւնը, հաղարաւոր՝ պատրաստակամներով եւ հաղարաւոր անդամ յարձակած է (Հայաստանեայց Եկեղեցոյ դէմ) եւ տակաւին կը յարձակի անդնդհատ։ Այս ահիւնարու ատելութեան եւ մոլի եռանդեան ոստիայի տեսարանները զբաւած են յունական՝ եւ Հայկական պատմագրութեանց էջերը, ուստի եւ ոչ ժամ մերոյին նկարագրելու եւ ապացուցանելու հարկ չը կայ։

Ի՞նչ է այս ահաւելի ատելութեան շարժառիթը, զոր ո՛չ գազանք կարացին ջնջել Յոյն ազգի պատէն, ո՛չ նոյն ազգի պատմական վիճակի փոփոխմունքը եւ ոչ ուրիշ ազգաց քաղաքակրթութեան եւ մտքի եւ պատի զարգացման կերպարանափոխութեան տեսիլները եւ օրինակները։ Ինչո՞ւ. Յոյնը իւր կրօնքը պաշտելով դահ չը լինիր, այլ անընդհատ կը հալածէ իւր կրօնակիցը, կը բռնադրէ այլոց խղճի ազատութիւնը եւ կը ծաղրէ ու կը նախատէ այլոց եկեղեցին եւ սատուածպաշտութիւնը։ Այս պատմական հարցումը ըստ ծերոյ հոմար՝ հարկ է խոստովանիլ եւ վճռել բացարձակ, որ Յոյն ազգը իւր հեռաւոր նախնեաց քրիստոնէական՝ հմարիա ազատութիւնը զարգացած չէ եւ չը փոփոխիր զարգանալ այլ իւր նախապաշարմունքը չոյելով եւ՝ ֆանատիզմով հոմեզուած է կարօրէն, որ արդէն Յունական օրինաւորութեան նշան է։ Ինչպէս եւ Պապականութիւնը կը պնդէ թէ՝ արդարութեան հաւատոյ եւ հաւատոյ հոմար եւ ողբալի մեռապատութեան հետեւանքն է այն մոլեռեռութիւնը, որով չարաբնակ ուրիշ ազգ ոչին քրիստոնէական եկեղեցեաց վրայ կը յարձակին, պարզամիտները դոյմոկրիցնելու. հանար ամեն տեսակ երեւակայական ատութիւններ կրատարեն, այլոց հաւատոյ որբութիւնը կ'ոյդանեն եւ անարդ-քրիստոնէական ամենակերպ ատելութեան եւ նախանձու հրդեհը բորբոքած կը՝ պահեն՝ ի նախատինս քրիստոնէութեան եւ՝ ի թշնամանս խղճի ազատութեան։

Այս պատմական ճշմարտութեան յուսալի իրողութիւնը, այս մոլեռեռութեան սեւ ազէմ ոգին, 14 դարուց հոլովմանց, աւերանաց եւ փլատակաց տակէն անմեռ իպարտեալ, իւր հրեշական այլանդակութեամբ կը ներկայանայ, այսպէս մեր աչքեր՝ Սիմեոնի եկեղեցւոյ Մելիթիոս արքեպիսկոպոսի հեղինակած եկեղեցական պատմութեան մէջ, որ Եկեղեցական Ալբերտոս ազարկուազի ձեռամբ հանուածուելով նախ տպագրուած է՝ ի Զմիւռնիա 1861 ամի, եւ ապա արաբերէն թարգմանուելով տպագրուած է՝ ի Բեյրութ 1867 ամի, հրամանաւ Յունաց Փիլիպոս Ներիսոյ Պատրիարքին Երուսաղէմի։

Այս կուսակցական եւ խաւարամիտ հրատարակութեան թէ դէպ ի՞նչ էր որ հայերէն թարգմանութեամբ հաղորդուած է մեզ մի ապիկ հայուն ձեռամբ, անշուք թշնամանք մ'է հայասատանեայց եկեղեցւոյ դէմ. թշնամանք մը, որ մեզի յունական մոլեռեռութեան մէջ կարող է յզանալ. եւ ո՛չ երբէք հիւսա եւ տնայան պատմագրի մուքի ու. պատին մէջ. եւ ո՛չ երբէք նաեւ Ափրիկեցի Օմենասոսի եւ Զինացի կամ Ճոմոնացի կատարող գրուեհին անձնակ ուղեցին մէջ։

Յոյն թանձրամիտ չպատմող իրը՝ թէ դիմոյն վերնագրի՝ գնելով—Հայ և Եղեց հերետիկոս—Ինչպէս՝ կրօնական չարս հատուածի կը բաժնէ Հայերը։ Ա. Արեւելեան ուղղափառ Հայք, որոյ կը հասկնայ Հոյ—Հուսմեերը կամ Յունահայերը։ Բ. կամիտիք Հայք Հռոմայ եկեղեցւոյ միաբանութեանը հետեւողները։ Գ. Հին Հայք, զորս մի բնութեան հերետիկոսութիւնը դաւանողք կ'անուանէ։ Դ. Նոր Հայք զորս կը կոչէ Սաբէլի հերետիկոսութեան հետեւողք եւ աստուածութեան չորսչորսութիւն հաւատացողք։

Յոյն հատուածներէն առաջին երկուքը թողով եւ միայն վերջին երկուքն քննասէր բաժանելով՝ պատմական խիստ հարեւանցի եւ չրոկն անաստութեամբ կը գրէ թէ Հայք, Թադէոս եւ Բարթուղիմէոս առաքեալներէն խրատնց հաւատոյ լոյսն ընդունելով, հինգ երրորդ դարուն մէջ խաւարեցան ճշմարիտ պաշտամունքէն (որով Փարկեւանի ժողովին չը մասնակցիլն կ'ակնարկէ)։ յետոյ Յակոբիկեան մոլորութեանը հետեւեցան (որ ազգասութեան կրոյ զորարարութիւն է)։ եւ ապա Ղազրէնցոյի ժողովին միաբանեցան (որ պատմական ոճիրկատարի ջատագովութիւն է)։ եւ, ոյզպէս կ'ասէ. Հայք հարիւրաւոր մասնորութեանց մէջ չորսխասեցան, զրպա թշնամալիր ցեղարանութեամբ կը թրուէ այսպէս.

Անհաւատիկ հին Հայոց հերետիկոսաթեան վարդապետութիւնները.

1. Թէ՝ Աստուած կը սուտ։

2. Թէ՝ Քրիստոս երկու կամք, այսինքն մարդկային եւ աստուածային՝ չունէր, այլ միայն աստուածային կամք։

3. Թէ՝ Քրիստոս հրաշագործութեան երրորդ օրը (կիրակէ) յարութիւն չառաւ, այլ երկրորդ օրը (Շաբաթ)։

4. Թէ՝ ուղղափառ եկեղեցւոյն վարդապետութեան համեմատ զկաթ չի խոչին երկրպագութիւն ընել, այլ պէտք է նախ խաչը բռնել եւ մէջ տեղը սուրբ Գաւառաղի բաժակս թրջուած բեւեռ մը մեջ եւ ապա մատաղանել զայն յերկրպագութիւն հաւատացեալոց։

5. Թէ՝ մեր նախնիքը եթէ անմեղ վիճակի մէջ մեռանին, յոյս Աստուած զիրենք ազատեցէ. Ադամը Աստուծոյ պատուիրանը չէր մոռնար, այլ սրինչ տեսակ յանաչակէմ դերպէ մարդկային ցեղը կը ծնին։

6. Թէ՝ Ադամ Աստուծոյ պատուիրանաց չը հնազանդելովը՝ մեռաւ միայն իրեն կը յանկուցանէ, իսկ զաւակները իրենց մոր արգանդին մէջ սկզբնական մեղաց հաղորդ չեն ըլլար։

7. Թէ՝ Հաղորդութեան խորհուրդը ոչ օգուտ կը պատճառէ եւ ոչ փրկու։

8. Թէ՝ սկզբնական մեղքը ինչպէս հասնիր՝ Մկրտութիւնը օգտակար չէ. քանի որ մարդս ծննդեան ժամանակ (բան իրենց կարծեաց) անոր մասնակից չէ. բայց հաւատացեալոյ ինորնք թաշխելու համար պիտանաւոր է։

9. Թէ՝ ուղղափառ քրիստոնէից զաւակներէն ոչ ոք ստանց մկրտութեան մեռնի, արքայութիւն կերթայ. իսկ ընդհակառակն՝ անհաւատք եւ հերետիկոսք դժոխքը։

10. Թէ՝ մարդուս մեղքը գործելուն պատճառ դիւաց գայութիւնն է, եւ այս պատճառաւ է որ մեղք կայ. ուստի եթէ մարդս չը կարենայ սատանայի փորձութեանց դէմ կենալ եւ մեղանչէ, յանցանքը իրեն չէլլար։

11. Թէ՝ մեղքերէն ոմանք անեղերի են։

12. Թէ՝ մարդիկ արդարական մարմին առնելով՝ պիտի յառնեն։

13. Թէ՝ Քրիստոսէն առաջ եղողներն բոլորն ալ իրենց անձնական մեղաց համար (գրած դրած են) եւ ոչ թէ սկզբնական մեղաց համար պատժեալ են, ապա թէ ոչ Աստուած արդար չէր ըլլար։ Քրիստոսէն առաջ եղողներն պատժելուն համար։

14. Թէ՝ աստուածային հաւատոյ բոլոր պարգեւները եւ եկեղեցական բոլոր շնորհները եւ պաշտօնները ատակով ըստանալու է։

15. Թէ՝ բոլոր անոնք, որ յաւիտենական նզովութիւն կրնան, աստուածային էութեան տեսութիւնն չեն ժառանգիր. պակաս սակայն նորա արքութեան եւ անմեղութեան մի քանի բաները տեսնելու են։

16. Թէ՝ սատանային պատիժը աչխարհային եւ ժամանակաւոր է։

17. Թէ՝ որ եւ իցէ խորհուրդ հաւատացեալին շնորհք չը պարգեւեր, եթէ արժան իսկ ըլլայ. եւ Թէ՝ Հոգւոյն Սրբոյ մէջ ոչ մի մեղաց թողութիւն տան։ եւ Թէ՝ մեղաց թողութիւն եւ շնորհաց մէջ տարբերութիւն կայ. եւ Թէ՝ մարդս կարող է. առանց շնորհաց, մեղաց թողութիւն տանիլ։

18. Թէ՝ Հաղորդութեան խորհրդոյն ոչ ջրախառն, այլ լոկ գինեով կատարիլ է։

19. Թէ՝ Աստուածութիւնը խորհուրդ չէ, եւ Թէ՝ Քրիստոս զայն հաստատած չէ։

Իսկ նոր Հայք վերոգրեալներէն քանի մը հատ ընդունելով՝ ուրիշ հերետիկոսութիւններու յանձնուցած են, որք են.

1. Թէ՝ Քրիստոս միայն մի աստուածային բնութիւն ունէր. եւ Թէ՝ մարդկային բնութիւնը աստուածային բնութեան հետ խառնուեցաւ. եւ Թէ՝ Բանն մարմնանալու ժամանակ (ըստ իրենց կարծեաց) մարմինը աստուածային բնութեան փոխեց. եւ Թէ՝ աստուածային բնութեան արդիւնութիւնը՝ մարդկային բնութեան արդիւնութեան զտրամաւ. եւ ասոր ալ պատճառն այն է, որպէս զի մարդկային բնութիւնը աւելցնելով նրրորդութեան երեք անձինքը՝ չորս ըլլան։

2. Թէ՝ Քրիստոս մի կամք, մի բնութիւն եւ մի Ծնունդ էր. բոլորն ալ աստուածային։

3. Թէ՝ աստուածութիւնը Քրիստոսով ծնաւ, չարչարեցաւ եւ մեռաւ, որով նրրորդութեան՝ զոփութեան (Աստուած Երրորդն) փոխ յանելցուցին «Որ խաչեցաւ վասն մերոյ. վասն զի՝ կը կարծեն թէ՝ մարդկային բնութիւնը չարչարանաց եւ մահուան ենթակայ չէր, այլ աստուածային բնութիւնը ենթակայ էր։

4. Թէ՝ Քրիստոս մարդկային բնութիւն ուստ ժամանակ՝ մարմնոյ հիւթը չառաւ, այլ երկնաւոր, փառաւոր, ոգեւոր, հոգեւոր եւ անեղծ մարմին մ'առաւ. եւ թէ՝ ուտելն ու խմելն մարդկանց նման անօգուտներ եւ ծարաւութիւնն յառաջ եկած չէին, այլ իւր ոգեղ կամքը կը՝ նէր, ինչպէս որ յարութիւնն եւ նրրորդ դարուն մարդիկ բոլոր կիրքերը չառաւ. եւ ցուցած վարքը, տարանութիւնը եւ անձին մեռանիլ չարչարանքները հմարիա չէին. բայց երեւութական կամ առ առ[illegible]

չոք միայն էին եւ նպատակը մեզ ուսուցանելն էր։

5. Թէ՝ Որդին՝ աստուածային էութեան, նոյնպէս եւ մարդկային բնութիւնն բանէն առաւ։

6. Թէ՝ հոգիները յաւիտենական ծնաւած են, եւ Թէ՝ մարմնէն դուրս։

7. Թէ՝ բոլոր բանաւոր հոգիք մարգարէութեան մէջ անէն մի կանգնին։

8. Թէ՝ Քրիստոս գժոխք իջնելով դարոց եւ մեղաւորաց հոգիները՝ ի ազատ ազատեց։

9. Թէ՝ Քրիստոսի յարութիւնէն առաջ գժոխքը քանդեց. եւ մեղաւորաց հոգիներուն բնակութեան՝ հոմար ոչինչ մնաց անեղեր որոշեց։

10. Թէ՝ ս. եւ աստուածային օրէնքը լրացնելու համար՝ ոչ եկաւ է Մովսէսական օրինաց դանի մը հատ գործելու։

11. Թէ՝ ոչման խորհուրդը միայն հաւատացեալն օծելով չը կատարուիր. այլ նոյն իսկ օծման ժամանակաւորութեան որ միայն քահանայն կը վերցնէ։

12. Թէ՝ դէմման եւ սուրբ խղճի հրդոյ մէջ տարբերութիւն չկայ։

13. Թէ՝ Աստուածութիւնը երկոյ եօթներորդ խորհուրդն է։

14. Թէ՝ Մկրտութեան ժամանակ բոլորդութեան անուններ յիշելն հարկաւոր է։

15. Թէ՝ վերկրութիւն ստանալու համար մկրտութեան խորհուրդը ամենայն դանիութեամբ ընելն պատճառ չէ. եւ հեռուստելն, եթէ դանան դաւանիները հրաժարակ... ամենայ. առանց մկրտութեան կը թ...

16. Թէ՝ քահանայն երախայի մեռան ժամանակ՝ խրատանիր ջուրի մէջ ընկղմելով պարտաւորեցնել եւ ըսել. «Այս ինչ ծառայ Քրիստոսի – անդամ յանուն Հօր. է յանուն Որդւոյ եւ է անդամ Հոգւոյն Սրբոյ»։

17. Թէ՝ եթէ նորածին մի մանուկ վտանգի մէջ ըլլայ եւ զայն մկրտելու համար քահանայ չգտնուի, չէ կարող ոչ մի զայն մկրտել։

18. Թէ՝ հաղորդութեան խորհրդոյն բաժակը ջուրի հետ խառնելու չէ։

Իսկ Հայոց Արթէզիոթէզ կամ Աբիթէզիոս (Աստուածաբաց) անուանուած պատը հակաբարոյական պատն է։ Հեղինակները իրենց մէջ կը տարբերին այս պատոյ հաստատութեան մասին։ Ամենք կրսեն թէ Հայք Ս. Դրիգորի միջոցաւ քրիստոնեայ մկրտուած ժամանակին պատը պահեցին, յետոյ մարին մի անգամ այս պատը պահել հաստատեցին։ Ամենք Ադամին դրախտէն աքսորուելուն հոմար ըսին, ոմանք Յովհան մարգարէի ժամանակ Նինուէի ժողովրդեան յիշատակին համար, իսկ այլք Սարգիս անուն մարտիրոսին յիշատակութեան համար։ որ իրենց երկիրը մարտիրոսացած է։

Բայց Աֆթիմիոս Սեկոստինոս (իւր Ջին Լոսուս գրքին մէջ) եւ Նիկէֆորոս Կալլիստոս (իւր դոկտրինա մէջ) ուրիշ մէկ պատճառ յառաջ կը բերեն (որուն հաւատալ դիւրար է *)։

Հայաստանի մէջ Սարգիս անուն հրաշակաւոր ուսուցիչ մը ունէին. եւ սա Աբիթէզիոսիէ կոչուած չուն մի ունէր. Երբ քաղաքը կամ գիւղ երթայ ուզէր, առաջ ոչն չունը կը դրկէր։ Նոյն քաղաքի կամ գիւղի Հայք այն չուն դալը տեսնելով ուսուցիչը դիմաւորելու կ'ելլէին Սարգիսի օր մը երբ գիւղը կ'երթար, ըսին սովորութեան՝ չունը առաջ անցաւ ոտքերը գրաւուան համար դիւղացւոց յուր ատոր։ Ուսուցիչը երբ գիւղը հասաւ եւ տեսաւ որ գիւղը չը դիմաւորեցին, պատճառն հարցուց եւ նոքա ըսին թէ՝ չունը բան տարութեան չեկաւ։ Շատը գնուսել սկսան եւ ոտկերանքը դատն որով իմացան թէ դայլն կերած է զայն։ Այս դէպքին վրայ շատ տրամեցաւ Սարգիս ուսուցիչը եւ մինչեւ անդամ անոր կոյտերը ոչնաբոյս համար՝ պանոյ օրեր որոշեց. որ իր չան անունով անուանեց. եւ հրամայեց որ նոյն շան յիշատակին համար այս պանդը պահեն։

(Մ–ջ–Ն–Կ–Ի)

---

* Այս խոսքը արաբերէն թարգմանիչը յաւելուցած է. Յոյն բնագրին մէջ չը կայ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

ԱՌ

Եր-ի-ի-ա-ն-ա-կ-ա-ն ընտրություն Մայր Եկեղեցոյ, ինչպէս փաստ է Գ-ա-ր-ա-գ-ա-ն-ի տրուած Դ-ա-ր-ձ-ա-լ Ի-ա-ղ-ի-ն։

Միացեալ թաղիցս պակասեալ 5 երեսփոխանաց ընտրութեան քուէարկութիւնը կատարուեցաւ երէկ կիրակի յունիս 20 Մայր Եկեղեցւոյ մէջ։

Ընտրողներէն 168 անձինք միայն մասնակցեցան քուէարկութեան, սակայն բացարձակ առաւելութեամբ եւ ոչ մէկն երեսփոխան ընտրուեցաւ։

Ուստի աւաւելագոյն քուէ ստացողներէն 10 անձինք կը ներկայացնեմք որք են։

1	Մանուկ էֆ. Արտոյեան քուէ	80
2	Սիմոն պէյ Մաքսուտեան »	78
3	Եսայի էֆ. Անուխեան »	77
4	Ռուբէն » Կիւմիշկիրատանեան »	76
5	Բաբանէղ » Հարութեան »	72
6	Պօղոս » Ճիլաճեան »	68
7	Ստեփան» Փիւրքճիպաշեան »	61
8	Մկրտիչ » Մէնկինճեան »	47
9	Մելքիսէդ» Տ. Եղիազարեան »	28
10	Յովհաննէս» Խորասանճեան »	25

Եւ կը կենդրնմք որ այս անգամ դպաց յիշեալ 10 անձանց մէջէն 5 անձինք ընտրելով եւ զարդ լիզրի վայ գրելով յաջիկայ կիրակի յունիս 27 առաւօտեան ժամը 11 էն մինչեւ 4 Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Խաչի կողմը քուէնիդ անձամբ բերելդ. իսկ եթէ բանաւոր պատճառաւ. չկարենաք անձամբ գալ, քուէարկութեան որոշեալ ժամանակին, քուէնիդ՝ ըստ հրահանգին նախորդ յայտարարուելով՝ պատրաստելով, որ կէք։

Դ. Պօղոս — Նախագահ Ընտրութեան
Թաղ. Խորհրդ. — Ժողովոյ
Մայր Եկեղեցւոյ — Ս-ր-ի Ի-ն-ա-ն-ց-ի
1871 յունիս 21 — Կ-ա-ր-ա-պ-ե-տ Ք-ա-հ-ա-ն-ա
Գ-ա-ր-ե-գ-ի-ն Բ-ա-ղ-դ-ա-ս-ա-ր
Ս-ա-ք-ա-ռ Բ-ա-հ-ա-ն-ա
Մ-ա-ր Ի-ն-ա-ն-ց-ի

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

Ի ՄԷՋ

ԴԱՂՂԻՈՑ ԵՒ ԲՐՈՒՍԻՈՑ

Ցնոր առ տեսոր հրատարակուել սկսած է Վենետիկոյ Մխիթարեանց վանքէն, եւ շաբթէ շաբաթ կ. Պոլիս հասնելով կը ծախուի Հայ գրավաճառաց խանութները։ Գին ամեն մէկ տետրակին 60 փարայ։

Արդէն առաջին մասը լմնցած եւ երկրորդ մասն ալ առաջանալու մօտ է։

Հարկ չէ ըսել թէ այս պատմութեանս ազգայնոյ կարող կրլլան ճիշդ գաղափար մը առանալ վերջին պատերազմին ամեն անցքերուն վրայ։

ՀԱՋԱՐ ՈՒ ՄԷԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԱՐԱՐԱՏԱՆ ՎԼԷՈՒ

Հապար եւ մէկ գիշերաց ճրդ եւ վերջին հատորն ալ Պոլիս հասած լլալով Արդէն բաժանորդներէն կը խնդրուի, որ իրենց անդորդագիրը ներկայացնեն Զաքարիա Քէշիշեան–Լիոնուշ Թիւ 10 Ցիտէլեանց վանատանը եւ հոնկէ առնեն նոյն հատորը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԷՍԻԱՐՔ

Հ. ՂԵՒՈՆԴԻ Վ. Մ. ԱԼԻՇԱՆ

ՄԱՍ Բ.

ՎԵՆԵՏԻԿ Ա. ՂԱՍՐ

Որոնք որ Հայաստանի հին վանատոյց մեծայորդները կամ բնակիչներ մերթ ոսկրալի մերթ ահաւոր դիրքերը կը փոփոխին տեսնել առանց ուղեւորութեան վտանգներէն անցնելու կրնան դոհ ըլլալ Հայոնոն Նշուէր ձեռք առնելով մանաւանդ Ալիշանեան Հ. Ղեւոնդի պէս առաջնորդ մը ունենալէն ետքը։ Այս երկրորդ մասիս մէջ ալ կան 12 լուսանկար պատկերք. որ բովանդակ կը ներկայացնեն Բագրատունեաց արքայանիստ մայրաքաղաքին Անւոյ տեղ ատեղ փլլած եւ քայքայած պալիսներն ու չէնքերը, տեղ տեղ ալ գրեթէ հրաշիւք կանգուն Ճարտարապետական մը, կամար մը, սիւն մը, խոյակ մը։ Պատկերները խնամով եւ շատ ճարտարութեամբ հանուած են։ իսկ յօդուածներուն–դիրոյ խօսիլ աւելորդ է, վասն զի ամեն ազգայնոյ զիտեն թէ մեծանուն հեղինակին գրչէն աննչան բան չելնիր։ Թէպէտ եւ Ա. մասէն աւելի թանձր է այս Բ. մասը, ընդարձակագոյն գրուած լլալով սակայն առաջին գնով, այսինքն թղթադրին 4 ֆրանքի եւ վառակազմը 6 ֆրանքի կը վաճառուի։ Մխիթարեանց Դրատունն 'ի Սկիւտար խան, եւ թէ՝ ուրիշ դիւանատանց քով։

Ի ԼԻՆԵՆ

Տաշբաշարա կէօնեէրլիքի քով ճ-ա-ր-ա-ն զողէթա բաքէմէլէրինին արալարընա մէջ մէկ մուսա, մէջ կիրադը տարիկ սրդբչարբրմաքտա օլաուպ մի միւշահէաթ օլունմուշ, մէջ պա. խէ բոյմա փարիտաթինա խալել կէթիրեմէկի ճիհէթիլէ թէնվիղ օլնամոյանտը տէրքեար պուլնմիշ օրնողլ, պատէմա օլ միսիլիս գաղէթա բաքէթէրի մուտյենէ օլարադ՝ արալարընտան էյլէ մեքեաթիպ վէ սոնրէ գուհուր խլէնոիկի թոպոիրաք միւրոէլիան ալէ յեր կէօնտէրիլմէ յերէք բօսթոնանէտ թէվդիշի խալէ հէկկի ճիւմլէնին մանալիմիւ օլմոք ի զրէ իլանը քէ յիքիյէթ իոյթիտար դրլլնոր։

Տէր Սահակի
22 յունիս 1871
(Բ-ա-ղ-ա-ր-ա-տ Դ-ա-հ-ի-ր-ի-ն)

Ի ԼԱՆ

Ամաքիրի Շահանէ սիւնկիւ կը-լաֆլարընին աղբդ վէ տիպլէրինէ վայ օլունմագ՝ վէ վիտալը չիմիկերի պէ-բատէր օլաուդու հալաէ պէհէրի վէդ-նէն ակրհէմի զ ատիմ իլէ 16 ակրհէմ եանի էլլի պէր ոլուչու ք կրամ կէր մէք, վէ ոէօքմէնէն մանուլ օլնոդ իւդ-րէ Սէրասքիանէ անալարի իչին 340000 ատէտ աղբդարդ վէ ակրլիկ պէլա-ոէր օլաուդու. հալուէ ոէհէրի սէքսէն վարայա թատիկնանէ դալարդարան, հաղիրանին 28ինճի վարար իրթէսի կիւնիւ գալարը գաչիխի՝ վերլէճէք։

19 յունիս 1871
Ի Դուռն Յալարապետի

ՕՏԱՆԱՒՃԱՐԻՆԵՐ

Կայսերական զօրաց ձիոց Համար 120000 կենդինար յարդին կենդինարը 10 դրի առաջարկող գտնուելով, ստոր գնահատութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի յունիս 28 ին, Ի Տարի Շուրա։

Ռուսի յիշեալ յարդը (սաման) մասակալարել ուզող վաճառականք պէտք է որ յիշեալ որ ժամը 6ին միջոցները յիշեալ տեղը գտնուին։

23 յունիս 1871
Ի Դուռն Յալարապետի

Կայսերական զօրաց Համար 88500 մէթր բէվանատի ըստ ած բիրիանին մէթրն 4 դրի առաջարկուելով վերջնական գնահատութիւնը պիտի կատարուի ամսոյս 24 ին հինգշաբթի օրը 'ի Տարի Շուրա։

19 յունիս 1871
Ի Դուռն Յալարապետի

Գէյրոզ գտնուած կոյսերական Տէպոպաշիանէի եւ Գալէվրէկանէի մէջ եղած խանութներն ուրացիքը վարձու պիտի արուին։ Ցանանք վարձել ուզող անձինք պէտք է օր յունիս ամսոյս 25ին երկուշաբթին օրը 'ի Տարի Շուրա ներկայ գտնուին։

21 յունիս 1871
Ի Դուռն Յալարապետի

Փիլ ժամանակուան մէջ Օսմանեան լեզուին գրականութիւնը նոր ոճով եւ գրութիւնով ուսանելու եւ Գալլիերէնէ 'ի Տաճկերէն թարգմանութեան ձեւերուն վարժուելու վարիչ կրնան դիմել Փէրլէնոլ —Գաղար Սաղթիֆիան թիւ 7 անձնակը։

Յիշեալ անձնակը որ եւ իցէ գրութիւն կամ թարգմանութիւն ալ կը գրուի։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են։ Պոլիս Զինիլի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հնանելու հոգաբարձուաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Սահակ աղա Տէմէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս աղա ոսկերիչ.
ԱՏԱՌԱՋԱՐ. Մեսրոպ աղա Տ. Պէօլդեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ աղա Բաղէհանեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Համբարձում աղա Քուչուքիզադեան.
ՏՐԱՊԷԶՈՆ. Խաչատուր աղա Էլմասեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ աղա Զաքարեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փոթիկեան.
ՍԵՒԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆէնտի Արգարեան.
ԵԱԶ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՀԱԼԷՊ. Դիկրոդատոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Ընդհանրական Թանգարան.

Ուրիշ քաղաքներէ նորընդրեալ ուզողներն այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

Խմբագիր—Տնօրէն
Ղ. Ս. ԻՍԹԻՓԷԱՆ.

Կ. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆԻԼԻ ԽԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳԻՐՈՑ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

24 ՅՈՒՆԻՍ

(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ԱՆՑ 100 ՂՈՒՐՈՒՇԷՆ)

Լոնդրա 3 ամիս ղուրուշ		110—110մ։
Մարսիլիա »		23,30—23,25

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

24 ՅՈՒՆԻՍ

Անգլ. լիրա	ղուրուշ	110,10
Նարպէէն ոսկի	»	87,30
Իմբէռիալ աուս	»	89, 6
Փորտից	»	51,25
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	105մ։—105մ։
Գլինձ	»	117մ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 24 ՅՈՒՆԻՍ

ԱՐՄՏԻՒՆ

Ջորեն կարմիր	Պէսարապիա	32	—33
» »	Աղագ	31	—33
» »	Գալէրք	31	—33
» »	Գուրկաղ	26	—29
» »	Թէքիրտաղ	26	—29
կակուղ	Աղագ	30	—34
» »	Պէսարապիա	30	—34
Սիրեա	Գունա	30	—34
Ջորեն կակուղ	Գուրկաղ	28	—30
»	Վառնա	20—26	
» »	Պազէրք	20—26	
Եղիպտացորեն	Գունա	16—17	
»	Անատոլ.	16—17	
Դարի	Գունա	12—13	
»	Անատոլ.	12—13	

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԽՈՉԱԿ ՉՈՐ

Գուրտա	ղուրուշ
Անատոլու	»
Քէլոս	
Լոմբոնէ	»
Ցակատ	

ԲԱՄՊԱԿ

Կէյվէ	հօխա	8մ։—
Իզմիր	»	9 —
Ատանա	»	8մ։—
Պարսկաստան	»	7 —
Վրաստան	»	7մ։—

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխա	15մ։—16
» չլուացուած	»	7—8
Ռումելի լուացուած	»	16—
» չլուացուած	»	7մ։—8մ։
Վրաստան լուացուած	»	10մ։—
» կէս		11 —
» չլուացուած	»	14 —
Տոպրոնա	»	9մ։—
Էսկի Շէհիր	»	8մ։—

ՄԱՍՊԱ

Պարսկաստան	հօխա	10մ։—
Անատոլու	»	9մ։
Շերմակ	»	—

ՁԷՈՐԻ

Գալտերի Ա. տեսակ	հօխա	19—20
» Բ. »	»	18 —
Լինկիրիս »	»	18 —
Թոդաթ »	»	18մ։—
Սքէլէր »	»	18 —
Խօզգատ »	»	18 —
Զօրուամ		18 —

ԹԻՑԹԻԹ

Լինկիրիս	հօխա	46 —49
Գասսամպօլ	»	46 —49
Պէյրազար	»	46 —49
Զէրքէզ	»	46 —49
Վան	»	25 —

ԱՑԻ ՄՈՐԹ

Ամասիա 9մ։—10կտոր մէկ Օ. Լ.
Եոզկատ » » » »
Սիվաս » » » »
Երզրում » » » »
Գայսէրի » » » »

ՁԷԹ

Մուտանիա	հօխա	6մ։—
Ալէպպօ	»	6 —
Սաքըզ	»	9 —
Միտիլլի	»	6մ։—
Պղինձ Թոդաթ երկրին մէջ		9մ։—10
Սալէպ Պասմանգոլ	հօխա	—
Աֆիոն	» 253	—
Քիմիր	» 24	—
Սուսամ	» 4	—4մ։
Կուշատա Սիրատ	Քիլէ 30	—32
» Բուռմիլի	»	—
Մնատաքս Պարսկ. Ընչատ	» 46	—50

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղուրուշ
Խանվէ Ընթ. տեսակ	100 հօխ.	860—940
» Բ. »	»	
Եէմէն	» 17	
Նապար փիլի Անդղ. Կնդ.		255—265
» » Գաղղ.	»	—
» գլուխ Գաղղ.		300—310
Զայ Գոնկօ	հօխան	22 —25
» Ընդ. ծաղիկ	»	50 —70
Անատ (դալայ)	կնդ.	900 —910
Պղպէղ (պիպէր)	հօխտ	9 —9մ։
Լէզակ (տիմիր) Պէնկալա	»	135 —170
» » Մատրաս	»	— —
Զինք տախտ.	100 հօխտ Ֆր.	104 —
Երկաթի ձողաձեւ.		58 —60
» տախտակ		72 —
» թեւեռոցտ.		64 —66
Թարֆիձա		120 —
Ընկնձ Իտալիոյ	100 Ֆիլ Ֆր.	42 —
Կարագ եղ Ամերիկոյ	ղրս.	13 —14
Չամիսար	»	23 —26